

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Margarita Evangelica

Essche, Nicolas van

Coloniae, 1545

Deuota explanatio Euangelij: In principio. 19

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49323](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49323)

placitū & acceptū est tibi, digneris. Omnē enim voluntatē, desiderium & curā meam in te projicio. Nō em̄ vis dñe vt me sollicitudo aliqua alia teneat, nisi ea duntaxat, ne diuinæ inactioni tuæ obicē ponam, meq; intus & exterius diligenter obseruem. ¶ Insuper om̄i tempore, quoties videlicet horam audire cōtigerit, anima sese in diuinitatem inclinare, & prout superius dictū est, per humanitatis Christi passionem orare debet. Fiet aut̄ hoc triplici mō. Primo, cū corde cōpassiuo, amorosa videlicet cōpassione. Secundo, cū subiecta aīa, & cū profundissima gratitudine, vt videlicet pro amore ipsius libenter & ipsa patī velit, quicquid ille pro ipsa sustinuit. Tertio, cum gaudio, hilari ac subleuato spiritu, qui seipsum totaliter offerat, resignet & in diuina essentia amittat ad honorem ipsius.

Deuota Euangelij illius, In principio erat verbū, de deitate interpretatio. Ca. XIX.

Cum gloriosus Dei apostolus & Euāgelista Ioānes ab exilio Pathmos insulæ reuocatus fuisset, a populo Dei rogatus fuit, quatenus aliqua de diuinitate Chri scribere dignaretur. Dicebāt em̄ alios Euāgelistas sufficienter et dilucide satis de ipsius ex matre (q̄ eū de spū sancto, saluo virginitatis pudore cōceperat) natiuitate scripsisse, ideoq; qualiter ex Deo patre secundum diuinitatē genitus esset, scire se desiderare. Quod licet prædilectus ille Apostolus lōgo tempore facere renueret, tandē tñ id ipsum obtinuerūt. Tñ igitur negociū aggressurus, triduanum oibus ieiuniū indixit, monēs vt interim dñm rogarēt, quatenus eū illuminare dignaretur ad scribendū digne diuinitate ipsius, per quod omnes hæreses, omnis infidelitas, & error omnis ex-

MARGARITAE EVANG.

terminari possent. Quod cum illi facerēt, sanctus
 Ioannes in suo spiritu clarissime a spiritu sancto
 illuminatus, diuinam essentiam lympidissime
 contemplabatur: in qua nimirum personarū Tri-
 nitatem in vna diuinitate, & qualiter ipsa diui-
 nitas prima sit causa, increata æternitas, prima
 substantia & quædam dulcis, tranquilla & im-
 mobilis quies: qualiter item Deus sit trinus in
 personis, agnouit. Pater quidem summæ Trini-
 tatis principium est, qui & filium suum generat:
 ex quo simul cum patre spiritus sanctus proce-
 dit. Pater etiam seipsum cum omnipotentia sua
 in filio eloquitur, et filius, qui est verbum patris,
 seipsum totum cum omni sapientia, totaque es-
 sentia sua, in clara sui ipsius cognitione in patre
 conuertit: atque ex hac cognitione, qua Deus se
 ipsum agnoscit, quomodo videlicet per potentiam
 suam omnia possit, et per sapientiam suam,
 tam seipsum, quam omnia præterita, præterita
 & futura sciat: inde (inquam) ardentissimus quidam
 amor inter patrem & filium procedit. Ex hoc
 est ipse spiritus sanctus, qui vtriusque, patris videlicet
 & filij spiritus est. Tres itaque personæ
 sunt, & vna amabilis, dulcis & diuina essentia.
 Quæ profecto essentia ipsa diuinitas est, de qua
 neque dici, neque scribi aliquid digne potest. Quia
 vero beatissimus Ioannes tam alte volabat, ut
 hanc diuinam essentiam tam sublimiter & clare
 cognosceret, ideo & per aquilam designatur,
 quæ super omnes alias aues in aera subuolans,
 irreuerberata acie in ipsum solem suos defigat
 obtutus. Et enim de diuinitate domini nostri Ie-
 su Christi, qui est verbum patris & vnum cum
 patre, clarissime scribit, Quod enim credimus di-
 uinitate

LIBER III.

uinitatem humanitati sese vnisse, manete ipso quod erat, & assumente quod non erat, hoc ipsum in hoc Euangelio suo sanctus Ioannes astruit & affirmat. Quo profecto tam eas, quæ tunc erant, quam omnes alias postmodum nascituras hæreses, & infidelitatem omnem destruxit atque subuertit. Ideoque Euangelium istud omnes intelligere conemur, ipsumque sæpius deuote legamus: quippe quod ad omnem expellendam infidelitatem, & deceptionem inimici est efficacissimum. Præcipue tamen in mortis articulo & necessitatibus legendum est.

Sequitur expositio.

IN principio] id est, in diuina origine, [erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum.] In principio erat verbum. Principium istud diuina est essentia siue deitas ipsa, Trinitatem in sese continens personarum, quæ tres personæ non nisi vnus in eadem deitate sunt Deus, & persona qualibet deitatem ipsam habet in semetipsa: nec est vna persona maior siue potentior, sapientior siue benignior quam sit alia. Patri vero potentia ascribitur, eo quod ipse summe nobilissimæque Trinitatis principium est: filio sapientia, quia per eum pater seipsum & omnia cognoscit: spiritui sancto bonitas, eo quod ipse charitas est Dei, per quam pater & filius omnia condiderunt, et condita in esse quotidie conseruant. Et horum trium nihil alter sine altero extra se operatur. Vnus namque Deus sunt & vna dulcis, amabilis ac diuina essentia, quam nemo intelligere potest. Et ipsa est principium & prima sub-

MARGARITAE EVANG.

ma substantia, ex qua oia emanarunt. In principio erat verbum et verbum erat apud Deum. Per verbum istud, Christum Iesum dominum nostrum intelligimus, quod est verbum patris eterni, quod de corde patris non profluxit. Qui idcirco verbum Dei dicitur, quia per ipsum suam nobis Deus voluntatem innotescit. Et Deus erat verbum. Hic manifeste intelligimus Christum Iesum verum esse Deum, cuius diuinitas humanitati sese uniuert. Diuinitatem itaque in humanitate adoramus, atque petentes credimus, quod per meritum humanitatis suae (per quam nos ab aeterna morte redemit) libenter nos exaudiet. Et notandum, quod alij Euangelistae domini nostri Iesu Christi temporalem natiuitatem clare satis descriperunt. Hic vero S. Ioannes Euangelista ipsum secundum deitatem suam ante omnia secula fuisse denunciat, dum ait: In principio erat verbum. Quo nimirum verbo Christum Dei filium significat. Ipse enim ante omnia tempora, priusquam motus fierent, aut formaretur terra & orbis, siue creatura quaecumque alia, in patre fuit, unumque cum ipso in eadem natura secundum deitatem existens, oia cum ipso & spiritu sancto suo creauit ac fecit. Ipsum insuper verum esse Deum S. Ioannes aperte declarat, dum ait: Et verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Oia per ipsum facta sunt. Patris namque potentia per filij sui, qui verbum eius est, sapientiam, & vtriusque amoris, qui spiritus eorum est, coelum & terram, & omnia quae in eis sunt, condidit. [Et sine ipso factum est nihil,] Pater namque, & filius & spiritus sanctus vnus sunt Deus, & ideo nihil vnus sine alio operatur, sicut nec memoria aliquid sine voluntate cogitat & intellectu, per quae Dei similitudinem habemus, in quibus est Dei imago, quae est spiritus

LIBER III.

spūs noster, suprema videlicet pars animæ no-
 stræ, quæ ex Deo emanauit, & in ipso permanet,
 & ad ipsum continue anhelat. [Quod factū est,
 in ipso vita erat,] Omnia enim (sicut iam dictū
 est) per bonitatem, potentiam & sapientiam su-
 am creauit. Et hæc in ipso vita erant, id est, in
 voluntate ipsius erant vt faceret ea, & in sapien-
 tissimo intellectu ipsius ideata erant, qualia esse
 deberent, antequam fiebant: & in memoria &
 amore ipsius erant, priusquam ea plasmarer. O-
 mnium nanque formator est Dei filius, qui est
 verbū patris, per qđ vnicum vnum verbum su-
 um pater per spiritum sanctum suū omnia cre-
 auit. Et quum facta essent omnia, vidit Deus
 quoniam erant bona valde, & delectabatur in
 eis. Cernebat nanque seipsum in eis, potentiam
 videlicet suam, qua ea conseruabat: sapienti-
 am, qua suum cuique locum disponebat: & bo-
 nitatem, quam eis fruendam exhibebat. Sic er-
 go Deus est ens entium, lux lucis, & vita vitæ.
 Sane arbores, herbæ & lapides, sunt, viuunt, sed
 non sentiunt. Bestiæ quoq; & volucres cœli &
 pisces maris, & quæcunq; vitam habent, sunt,
 viuunt, & sentiunt. Homo vero nobilis creatu-
 ra, est, viuunt, sentit, & cum angelis intellectu ra-
 tionali pollet. Et quidem Deus omnipotens v-
 namquamque creaturam suam exornauit donis
 suis. Terram videlicet floribus & herbis, arbo-
 res diuersi generis fructibus: aues multicolori-
 bus pennis: bestijs terram, & piscibus mare do-
 nauit: quibus & pinnulas ad natandum tribu-
 it. Homini vero diuinitatem suam largitus est,
 vt ipse eum cognosceret, cognitum diligeret,
 dilecto in perpetuū frueretur. Sed & omnia præ-
 dicta

MARGARITAE EVANG.

dicta pro hominis utilitate creavit. ¶ Et vita erat lux hominum, ¶ Vita hæc Deus filius est, qui est sapientia & lumen patris. Et lumen istud lux hominum est, de qua anima vivit. Lux etenim ista Deus ipse est in anima, qui & habitat in ea in nuda essentia ipsius, in luce inaccessibili, quæ nemo nisi beatissima Trinitas ingredi potest. ¶ Et lux in tenebris lucet, ¶ Lux quippe divina, quæ est ipsemet Deus, in tenebris lucet, id est, in ipsa nuda essentia, in ipsa vita, in ipsa mente, per quam anima Deo simillima est. Cum ergo anima huic sese luci coniungit, credens ipsam Deum esse, sequiturque & observat eam, tunc ipsa in anima operatur, purgatque omnes vires illius & primo eam gradui suo restituit. Quod facit per seipsum nullo labore, nec quibuscumque bonis operibus obtinere quis potest, quævis enim plurimum ad hoc hominem disponant. Abnegare vero seipsum homo debet, credendo firmiter Deum intra se existere, qui & libenter ipsum ad iuvare (si deprecatus eum fuerit) & libenter in ipso operari velit, si locum ei tribuerit. Ista namque fides animam vivificat, & ipsam in Deo, & Deum in ipsa vivere, eamque quæ nihil ex se potest nec prævaleat, cognoscere facit. Unde & ipsam in fundum suum (in quo nil nisi defectus & vitia inuenit) immergit atque demittit, nequa aliqua sibi ex his, quæ facit bona, ascribit. Iam enim certissima fide credit Deum intra se existentem, bona illa omnia operari. Et per hoc in vera spiritus paupertate perseverans, quam nihil sit attēdit, sequitur ipsam in divinam essentiam, quam intra se esse firmiter credit, projicit. Nihil quæ se scire fatetur, quia totum hoc, quod de Deo natus, et

LIBER III.

uit, eidē aſcribit. In tali ergo annihilatione De-
 us a ſeipſo cognoscitur, fruiturq; ſeipſo. Aia ve-
 ro totaliter abſq; forma efficitur, non quod eſſe
 creatū amittat, ſed quia in diuinā eſſentiā eſt trāſ
 formata, & præ cognitione fit abſq; cognitione:
 quia latiffimū illud & increatū bonum cogno-
 ſcit, quod comprehendere non poteſt, fit q; Deus
 in ea innominabilis: quia videlicet hic clare in-
 telligit, q; omnia illa ſublimia nomina, & quic-
 quid vſq; de Deo ſcriptum eſt, nequaquā Deum
 exprimere poſſint, nec eſſe ea ipſum, ſed Deum
 illa omnia longe transcendere. Vnde iam anima
 ipſa in diuinitatis admiratione ſuſpeditur. ¶ Et
 lux in tenebris lucet, ¶ id eſt, lux increata creatā
 animæ eſſentiā irradiat, & omnes vires illius
 in eandem lucem, hoc eſt, in ſe tranſponit. Et hic
 ipſa abſque voluntate efficitur, cogitans, qua-
 liter Deo eius duntaxat voluntatem ſequendo,
 gratum aliquid facere poſſit. Fit & abſque intel-
 lectu, quia ille diuina fit contemplatio. Memo-
 ria etiā illius ſapida ſciētia efficitur, per quam
 q̄quid ſcriptura ſacra continet, addiſcit. Concu-
 piſcibilis eius, diuina fit fruitio, quæ hic iam in
 ipſa inchoatur, & illic perenniter perſeuerat. Et
 hæc eſt prælibatio quædam ſiue præguſtus vitæ
 æternæ, quam quantum hic cognoscimus, ama-
 mus & fruimur, tantum in futuro æternaliter ha-
 bituri ſumus. Denique hic omnes vires animæ
 ſuo loco, id eſt, primæ ſuæ puritati, in qua con-
 dita ſuerunt, per lucis illius irradiationem in-
 actionemque reſtituuntur. Porro, ſi lux iſta,
 quæ profecto Deus ipſe eſt, in anima debeat o-
 perari, neceſſe eſt, vt ipſa ſundum ſuum ab om-
 ni delectatione peccati mundum cuſtodiat. Et
 BB quia

MARGARITAE EVANG.

quia proprijs viribus suis nullum malum vitare potest, Deū omnipotentē cum humili suae potentiae agnitione continue rogabit, vt aptare se facere dignetur ad gloriam suā, quatenus operari in ea valeat diuinum opus suum, ad quod ipsam creare dignatus est, vt videlicet ipsum cognosceret, & amaret, ipsoq; fruere: aeternū verbum suum, quod vnū cum ipso est, in clara quadam diuina cognitiōe in ipsa producere possit. [Et tenebrae eam non comprehenderunt.] Per tenebras, peccatores intelliguntur, qui dum prauas delectationes suas sequuntur, in eis lucē diuinā gratiā nequaquam lucere potest. Sicut enim sol iste visibilis radios suos ad ea loca, quibus impeditur, diffundere nequit: sic & Deus omnipotens in maleuolam animam & corpus subditum peccatis radiare nullatenus potest. [Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Ioannes,] Baptista videlicet domini, qui plenus gratia Dei, & repletus spiritu sancto fuit et vtero matris suae. [Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine.] Hoc testimonium perhibebat Ioannes, quum diceret: Veniet fortior me post me, qui ante me factus est: cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius. [vt omnes crederent per illum,] id est, per praedicationem ipsius. [Non erat ille lux, sed vt testimonium perhiberet de lumine.] Licet enim vltra omnes etiam dominum testimonio magnus esset Ioannes, in huius tantae comparatione lucis seipsum velut arundinem vento agitatum reputabat. [Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.] Deus namq; omnipotens, qui est lux

LIBER III.

ista, omnem sine exceptione hominem illustrat. Omnes enim illius intra se imaginem habent: veruntamen non cum omnibus amicitias iungit. Illos enim duntaxat amicos suos reputat, qui vere fideles & Christiani homines existunt. [In mundo erat, & mūdus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit.] id est, mundani homines, qui in seculi voluptatibus viuūt, [In propria venit.] id est, in animam, quæ propria est habitatio ipsius. [Et sui eū non receperunt,] id est, Iudæi, qui electus erat populus ipsius: & Scribæ ac Pharisei, qui religiosi videbantur, sed non erant. [Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.] Omnibus enim siue Iudæis, siue gentibus qui eum receperunt, & in eum crediderunt, gratiam & potestatem dedit filios & hæredes Dei fieri. [Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.] Hi sunt præelecti filij Dei, quos Deus prædestinauit antequam fierent, qui ad ipsum per fidem, spem & charitatem conuertuntur. De quibus filiis ipse ait: Deliciæ meæ esse cum filiis hominū. De illis vero, qui a Deo sponte auersi, carnem & sanguinem & prauas voluptates suas sectantur, idem ipse dominus ait: Pœniter me fecisse eos, videlicet propter æternum recessum eorum a me. Et: Quid mihi cum homine? Non manebit spiritus meus in homine in æternū, quoniam caro est. De alijs vero iterum ait: Misereor eorum, quoniam caro sunt. Et: In perpetua charitate dilexi te, ideo attraxi te miserans, assumendo videlicet pro te carnem & sanguinem. [Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis,]

BB ij Ver-

MARGARITAE EVANG.

Verbum istud Deus ipse est, qui cœlum fecit & terram, qui propter nos humanam naturam, corpus videlicet, animam, carnem & sanguinem assumpsit, quo per sanctissimam humanitatem ipsam reduceret nos ad deitatis suæ fruitionem.

¶ Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre, plenum gratiæ & veritatis. Beatus ne dicere potuit sanctus Euangelista Ioannes, vidisse se gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre, id est, cum quo per omnia unum existeret, licet ipse ait: Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Unigenito siquidem omnia patris bona omnesque diuitiæ debentur, potestasque vultu suo voluerit, eas impartiri. Vnde & ipse libentissime nobis impartiri vult regnum suum, si ipsum sequi voluerimus. Plenum gratiæ. De profunditate enim gratiæ illius nos omnes gratiam accepimus. Et veritatis. Quia nullum unquam mendacium repertum est in eo.

Qualiter ad exemplar gloriosæ virginis
Deum in spiritu & veritate adorare
scemus. Cap. XX

TRibus modis gloriosa Dei genitrix Deum unum et verum adorabat. Primo, in veritate de per dilectionem operante. Quæ etiam cognitionem suam in tam profundam humilitatem deiecit, ut de secretis Dei nihil amplius, quam quod sibi reuelabatur, scire appeteret. Secundo, seipsam eadem revelatione indignam iudicabat. Tertio, tam velociter propria erat ad omnes Christianæ religionis ceremonias & opera quamlibet simplicia, quam si nullis unquam virtutibus sese exercitasset. Nam et naturalē scientiam suam adeo lumini sanctæ fidei subiecit.